

PRAVA I OBAVEZE PRIMAOCA SOCIJALNE POMOĆI I PRIZNAVANJE OBAVEZE POVRATA SREDSTAVA

Prevod u cilju informisanja. U slučaju sumnje primat imaju originalne verzije teksta na francuskom i nemačkom jeziku.

Ažurirano: jun 2021. godine

1. Glavne pravne osnove

- Constitution fédérale (RS 101) / „ Savezni ustav“ (RS 101)
- Code pénal suisse (CP) du 21 décembre 1937 (RS 311.0) / „Švajcarski krivični zakonik (CP) od 21. decembra 1937“ (RS 311.0)
- Loi fédérale sur la compétence en matière d'assistance des personnes dans le besoin (LAS) du 24 juin 1977 (RS 851.1) / „Savezni zakon o nadležnosti za socijalnu zaštitu lica koja se nalaze u stanju socijalne potrebe (LAS) od 24. juna 1977“ (RS 851.1)
- Loi cantonale sur l'intégration et l'aide sociale (LIAS) du 10 septembre 2020 (RSV 850.1) / „ Kantonalni zakon o integraciji i socijalnoj pomoći (LIAS) od 10. septembra 2020 (RSV 850.1)
- Ordonnance cantonale sur l'intégration et l'aide sociale (OLIAS) du 21 avril 2021 (RSV 850.100) / „ Kantonalna uredba o integraciji i socijalnoj pomoći (OLIAS) od 21. aprila 2021 (RSV 850.100)
- Loi cantonale sur la procédure et la juridiction administratives (LPJA) du 6 octobre 1976 (RSV 172.6) / „Kantonalni zakon o upravnom postupku i pravosuđu (LPJA) od 6. oktobra 1976“ (RSV 172.6)
- Directives du Département en charge des affaires sociales (www.vs.ch/web/sas) / „Direktive Departmana nadležnog za socijalna pitanja“ (www.vs.ch/web/sas)
- Recommandations de la Conférence suisse des institutions d'action sociale (CSIAS) (<http://skos.ch/fr/>) à titre subsidiaire / „ Preporuke Švajcarske konferencije institucija za socijalni rad (CSIAS) (<http://skos.ch/fr/>) po principu supsidijarnosti“

2. Osnovna prava tražioca/korisnika socijalne pomoći

2.1 Pravo na nesvodivi egzistencijalni minimum (čl. 12 Saveznog ustava, 42 LIAS, 49 OLIAS)

- Svaka osoba koja se nalazi u situaciji socijalne ugroženosti te nije u mogućnosti da zadovolji osnovne životne potrebe, ima pravo na hitnu pomoć, čak i ako je lično odgovorna za svoje stanje (čl. 12 Saveznog ustava i 42 LIAS).

2.2 Podnošenje zahteva za socijalnu pomoć (čl. 45 LIAS, 51ss OLIAS)

- Zahtev može biti podnesen od strane same dotične osobe ili opunomoćenika (u kom slučaju se troškovi ne priznavaju).
- Zahtev se podnosi u usmenom ili pisanom obliku opštini prebivališta nadležnoj za pružanje pomoći (mesto na kojem osoba faktički živi) ili medicinskom-socijalnom centru (CMS).

2.3 Pravo na dobijanje rešenja (čl. 7 i 47 LIAS, 9 OLIAS, 29 LPJA)

- Opština (u daljem tekstu: nadležna vlast za socijalnu pomoć) je kompetentna za izdavanje rešenja po pitanju socijalne pomoći. Međutim, ovu nadležnost ona može delegirati Medicinsko-socijalnom centru CMS (čl. 7 LIAS).
- Sva rešenja nadležnih vlasti za socijalnu pomoć (pravo na socijalnu pomoć, izmena osnovnog budžeta, ukidanje nekog prava, povrat sredstava finansijske pomoći, itd.) je potrebno obrazložiti i saopštiti dotičnoj osobi uz napomenu o rokovima i mogućnostima žalbe.
- Rešenje treba da bude saopšteno u roku od **30 dana** od dana podnošenja zahteva. U rešenju se precizira da li je pomoć odobrena kao i visina njenog iznosa. Ako je izrađen budžet, isti će biti priložen.
- Uz izričitu molbu podnosioca zahteva, nadležna vlast za socijalnu pomoć mu, u očekivanju konačne odluke, u roku od **pet dana** od dana podnošenja zahteva, saopštava rešenje po hitnom postupku.

2.4 Pravo na žalbu (čl. 49 LIAS, 57 OLIAS, 5, 34 i 41ss LPJA)

- Osoba na koju se rešenje nadležne vlasti za socijalnu pomoć odnosi, isto, može osporiti pred « Državnim većem/Conseil d'Etat, Palais du Gouvernement, 1950 Sion ». Žalba se upućuje u pisanom

formi s potpisom, navodeći razlog osporavanja. Uz dosije se prilaže kopija rešenja koje se osporava. Podnositelj žalbe također može zahtevati preduzimanje hitnih mera.

- Rok za podnošenje žalbe je 30 dana od dana prijema rešenja. Ukoliko nadležna vlast za socijalnu pomoć ne donese rešenje u zakonski propisanom roku (videti tačku 2.3), smatraće se da je donela negativnu odluku (čl. 5 LPJA). U tom slučaju, dotična osoba može, u razumnom vremenskom roku, pokrenuti žalbeni postupak zbog « uskraćivanja pravde ».
- Centar za socijalni rad « Le Service de l'action sociale, Avenue de la Gare 23, 1950 Sion » je nadležan za razmatranje žalbi protiv rešenja nadležne vlasti za socijalnu pomoć.

2.5 Pravo na uvid u spise i saslušanje (čl. 19 i 25 LPJA, 72 OLIAS)

- Putem zahteva, dotična osoba ostvaruje pravo na uvid u svoj dosije socijalne pomoći.
- Dotična osoba se može izjasniti o svim tačkama rešenja koje se tiču nje.
- Dotična osoba ima pravo na dostavu kopije dokumenata koje je potpisala.

2.6 Početak prava na socijalnu pomoć (čl. 45 LIAS i 52 OLIAS)

- Ukoliko osoba ostvari pravo na pomoć, njegovo razmatranje u principu započinje od prvog dana meseca tokom kojeg je zahtev podnesen (videti tačku 2.2).
- Medicinsko-socijalni centar pisanim putem ukazuje članovima porodične jedinice na dokumenta neophodna za ispitivanje situacije i određuje rok za dostavljanje istih, uzimajući u obzir rok od 30 dana koji se nalaže nadležnoj vlasti za socijalnu pomoć za izdavanje rešenja.
- Ukoliko se određena dokumenta za izdavanje rešenja iz razumljivih razloga ne mogu priložiti u roku manjem od 30 dana, nadležna vlast za socijalnu pomoć će na osnovu raspoložive dokumentacije odlučiti o privremenoj pomoći.
- Ukoliko osoba u propisanom roku i bez opravdanog razloga ne priloži potrebne informacije/dokumenta i time spreči utvrđivanje stanja ugroženosti u predviđenom roku za izdavanje rešenja, nadležna vlast za socijalnu pomoć može doneti odluku o privremenom odbijanju socijalne pomoći. Ako osoba naknadno priloži informacije/dokumenta, pravo na pomoć će se razmatrati od dana prilaganja tražene dokumentacije a ne retroaktivno od dana podnošenja zahteva za socijalnu pomoć.

2.7 Isplata socijalne pomoći (čl. 60 OLIAS)

- Osoba ima pravo na isplatu socijalne pomoći tokom prvih dana u mesecu, za tekući mesec. U zavisnosti od situacije, socijalna pomoć se može isplaćivati u ratama.
- Nadležna vlast za socijalnu pomoć može određene račune (npr. kirija, medicinski troškovi, premije osiguranja od građanske odgovornosti i domaćinstva) direktno isplaćivati poveriocima.

3. **Osnovne obaveze tražioca/primaoca socijalne pomoći**

3.1 Supsidijarnost socijalne pomoći (čl. 30 LIAS, 2 i 40 OLIAS)

- Socijalna pomoć je supsidijarna u odnosu na sve druge izvore prihoda i iznose imovine.
- Osoba treba da preduzme sve neophodne postupke koji joj mogu omogućiti sticanje finansijskog prihoda (zarada, socijalno ili privatno osiguranje, alimentacija, porodični dodatak, alimentacijski dug, nasledstvo, itd.) i prihvati svaku pogodnu ponudu za posao. Ukoliko ona to ne učini ili se odrekne imovine, nadležna vlast za socijalnu pomoć će u budžet uračunati hipotetski prihod (po potrebi za više meseci) koji je srazmeran iznosu kojeg se odrekla, odnosno lišila. Princip proporcionalnosti mora biti ispoštovan.
- Ukoliko je osoba vlasnik neke nekretnine, obavezna je da prihvati upis hipoteke kako bi garantovala povrat materijalne pomoći.

3.2 Obaveza davanja podataka i informacija (čl. 34 LIAS, 42 OLIAS)

- Podnositelj zahteva za socijalnu pomoć mora da dokaže da je u stanju socijalne potrebe i da detaljan prikaz svog finansijskog stanja (prihodi, imovina, nepokretna imovina, itd.). Dužan je da objasni svoje poslovno, socijalno i lično stanje (naročito treba naglasiti osobe koje žive u zajedničkom domaćinstvu) kao i zdravstveno stanje (u slučaju potrebe, priložiti potvrdu o zdravstvenom stanju).
- Informacije se trebaju dostaviti u roku koji je odredila socijalna služba (videti tačku 2.6) a tiču se svih članova porodične (ili vanbračne) zajednice kao i izdržavane dece, čak i ako žive van zajedničkog domaćinstva.
- Primaoca pomoći je dužan da bez odlaganja informiše nadležne vlasti za socijalnu pomoć o svim promenama situacije. Ako to ne učini i time svoje pravo na pomoć dovede u sumnju, nadležna vlast za socijalnu pomoć može doneti odluku o privremenoj obustavi isplate materijalne pomoći i odrediti rok za dostavljanje potrebnih informacija/dokumenata.

3.3 Saradnja pri reintegraciji (čl. 33 LIAS, 41 OLIAS)

- Korisnik socijalne pomoći dužan je da čini sve što se od njega razumno zahtevati može u cilju ponovnog postizanja finansijske samostalnosti i socijalne reintegracije.

- Dužan je da saraduje sa vlastima i organima koji mu mogu pomoći u vraćanju samostalnosti, posebno sa socijalnim osiguranjima (invalidsko osiguranje, osiguranje za slučaj nezaposlenosti, osiguranje od posledica nesrećnog slučaja SUVA, itd.) kao i privatnim osiguranjima, te je dužan da prihvati razne predložene mere. Ako je radno sposoban, makar delimično, obavezan je da se prijavi na osiguranje za slučaj nezaposlenosti u svojstvu tražioca zaposlenja (nezavisno od eventualnog prava na dnevnicu), dužan je da ide na konsultacije sa savetnikom regionalnog centra za zapošljavanje (ORP) i prilaže dokaze o potrazi za poslom.

3.4 Smeštaj

- Svako područje ili opština treba da odredi gornju dopuštajuću granicu stanarine na svojoj teritoriji. Ukoliko kirija korisnika prevazilazi utvrđeni izračun na nivou opštine, nadležna vlast za socijalnu pomoć, pismenim putem, od njega može zahtevati da se iseli u razumnom vremenskom periodu.
- Ako u određenom roku, osoba odbije da promeni mesto stanovanja, ili ne dokaže da je tražila odgovarajući smeštaj, nadležna vlast za socijalnu pomoć može odbiti da preuzme plaćanje stanarine čiji iznos prevazilazi utvrđeni izračun stanarine.
- U slučaju da osoba samostalno plaća kiriju, dužna je da predoči nadležnoj vlasti za socijalnu pomoć potvrdu o mesečnoj uplati.

3.5 Povrat sredstava socijalne pomoći (čl. 52-58 LIAS, 61-68 OLIAS)

- Osoba koja je nakon zakonskog punoletstva primila socijalnu pomoć je dužna da vrati sredstva ukoliko su prihodi neprimerno stečeni, ukoliko dođe u posed veće imovine, ukoliko su prihodi isplaćeni kao predujmovi ili u obliku zajma i ukoliko bi odustajanje od povrata sredstava delovalo nepravedno. Neprimerno pribavljena davanja su svakodobno povratna uz kamatu.
- Potraživanje povrata sredstava nadležne vlasti za socijalnu pomoć se propisuje na 10 godina od dana isplate poslednjeg materijalnog davanja. U slučaju sticanja veće dobiti, rok zastarelosti iznosi 20 godina od dana isplate poslednjeg materijalnog davanja.
- Ukoliko nadležna vlast za socijalnu pomoć i primalac pomoći ne nađu dogovor o modalitetima povrata sredstava, nadležna vlast za socijalnu pomoć izdaje formalno rešenje koje dotična osoba može da ospori pred Državnim većem (videti tačku 2.4).
- Maloletno lice nije obavezno da vrati sredstva dodeljena pre punoletstva u slučaju sticanja veće dobiti ili u slučaju da to pravičnost nalaže (lukrativna aktivnost ili drugi slučajevi). Isto važi za osobu mlađu od 25 godina kojoj je pomoć dodeljena tokom njene opšte obuke. Dodeljeni novac ne predstavlja dug socijalne pomoći za ove osobe.
- U slučaju sticanja veće dobiti, mlađe punoletno lice za pomoć dodeljenu njegovim roditeljima, vanbračni partner za pomoć dodeljenu drugom vanbračnom partneru ili deci istog, kao i razdvojeni ili razvedeni roditelj koji ima samostalno starateljstvo, nisu obavezni da vrate sredstva socijalne pomoći.
- U slučaju da se socijalna pomoć isplati kao predujam za potraživanja od neke treće strane, socijalnog ili privatnog osiguranja, primalac pomoći potpisuje ugovor o cesiji/ustupanju tražbine u korist nadležne vlasti za socijalnu pomoć. Povrat sredstava se vrši odmah nakon naplate potraživanja, u visini iznosa socijalne pomoći, odnosno isplaćenih sredstava u datom razdoblju. Zahvaljujući potpisanim ugovorima o cesiji, iznos potraživanja od osiguranja ili treće strane se direktno isplaćuje nadležnom organu. Ako se zaostali iznos ipak uplati primaocu pomoći, on postaje obavezan da informiše nadležnu vlast za socijalnu pomoć i istoj bez odlaganja vrati dug.

4. **Sumnje na nezakonito primanje socijalne pomoći (čl. 65-69 LIAS, 73-75 OLIAS)**

- Ako postoje razlozi za sumnju da osoba na nezakonit način prima, da je primila ili da pokušava primiti sredstva socijalne pomoći, organi socijalne pomoći mogu uključiti specijalizovane inspektore.
- Primalac pomoći kao i svi članovi porodične jedinice su dužni da, u njihovom prisustvu i tokom odgovarajućeg vremenskog perioda, socijalnim radnicima i inspektorima zaduženim za istragu slučaja, dopuste pristup njihovom domu, po potrebi vozilima kao i svojim radnim prostorijama.
- Primalac socijalne pomoći je dužan da, ukoliko se to od njega zahteva, ustanovi koja je zadužena za istraživanje slučaja dostavi sve tražene informacije potrebne za utvrđivanje činjeničnog stanja. Ova obaveza, u smislu čl. 110 st. 1 i 2 Švajcarskog krivičnog zakonika, važi i za članove porodice kao i druge srodnike.
- U slučaju utvrđivanja postojanja prekršaja, organi socijalne pomoći obaveštavaju dotičnu osobu o ishodima istrage.
- U slučaju prekršaja koji se gone po službenoj dužnosti, služba koja je zadužena za istraživanje slučaja dostavlja činjenice nadležnom organu (Javno tužilaštvo). Kod ostalih prekršaja, nadležna vlast za socijalnu pomoć izriče sankcije propisane zakonom i o tome obaveštava centar za socijalni rad.

5. **Umanjena pomoć u slučaju kršenja obaveze**

5.1 Administrativne sankcije (čl. 37- 43 LIAS, 47- 50 OLIAS)

- Ukoliko osoba ne dostavi podatke neophodne za dokazivanje njenog stanja socijalne ugroženosti, nadležna vlast za socijalnu pomoć može privremeno obustaviti isplaćenu materijalnu pomoć.
- Ukoliko primalac socijalne pomoći ne ispoštuje neke od svojih zakonskih obaveza, podleže sankciji.
- Sankcija se izriče odlukom nadležne vlasti za socijalnu pomoć (ili odlukom CMS-a, pri delegiranju) koja mora biti u pisanom obliku, obrazložena i dostavljena primaocu socijalne pomoći. Rešenje sadrži izrečenu sankciju, vreme njenog trajanja (mesece na koje se odnosi), obrazloženje i očekivano ponašanje. Rešenje se može osporiti pred Državnim većem (videti tačku 2.4).
- Moguće su tri vrste sankcija:
 - 1) Umanjivanja koja se primenjuju uz poštovanje principa proporcionalnosti:
 - Smanjenje razine osnovnih sredstava potrebnih za život od 5 do 30%;
 - Isključivanje redovne pomoći i odobravanje hitne proširene pomoći: razina osnovnih sredstava potrebnih za život smanjena na mesečni prihod od: Fr. 500.- po odrasloj osobi; Fr. 300.- po maloletnoj osobi od 12 godina; Fr. 220.- po maloletnoj osobi ispod 12 godina;
 - Isključivanje redovne pomoći i odobravanje hitne pomoći: nivo osnovnih sredstava potrebnih za život smanjen na dnevni doprinos od: Fr. 10.- po odrasloj osobi i Fr. 6.- po maloletnoj osobi;
 - 2) Uzimanje u obzir hipotetskog dohotka / imovine ;
 - 3) Ukidanje materijalne pomoći u slučaju repetitivne zloupotrebe prava.

5.2 Krivičnopravne sankcije (70 LIAS, 76 OLIAS i 66a, 146 i 148 CP)

- Protivpravnom primanju socijalne pomoći, shodno kantonalmom zakonodavstvu, može slediti novčana kazna u maksimalnom iznosu do Fr. 10'000.-, osim ako saveznim zakonom nije predviđena teža kazna.
- Prema saveznom zakonu, osoba može biti osuđena zbog nezakonitog primanja socijalne pomoći na kaznu lišavanja slobode (zatvor) u trajanju od najviše godinu dana ili na novčanu kaznu i/ili u slučaju prevare, na kaznu lišavanja slobode (zatvor) u trajanju od najviše pet godina ili na novčanu kaznu.
- Ako je primalac pomoći stranac i osuđen zbog prevare koja se odnosi na socijalnu pomoći ili protivzakonito primanje socijalne pomoći, sudija izriče meru proterivanja iz Švajcarske na period od pet do petnaest godina.

Ovim potpisom dole potpisani potvrđuje/potvrđuju da podnosi/podnose zahtev za materijalnu pomoć pri nadležnoj vlasti za socijalnu pomoć:

.....

te izjavljuje/izjavljuju, kako je/su uzeo/uzeli na znanje gore navedene pravne odredbe koje se odnose na osnovna prava i obaveze primaoca pomoći, posebno na supsidijarnost socijalne pomoći, te kako mu/im je pažnja skrenuta na obavezu vraćanja sredstava koja su isplaćena kao doprinosi socijalne pomoći (videti iznad tačku 3.5).

(Prezimana, imena i potpisi)

Vlasnik dosijea:

Bračni/vanbračni partner:

Punoletna deca:

Mesto i datum: